

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.025.05.2017

P/17/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź

T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90

llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/094 – Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	Ryszard Lewiński, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/176/2017 z dnia 1 grudnia 2017 r., nr LLO/24/2018 z 24.01.2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-3)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Wolborzu zwany dalej „Urzędem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Burmistrz Andrzej Maciej Jaros od 8 grudnia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 4-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Działania gminy Wolbórz dotyczące przestrzeni publicznej, mimo że systematycznie poprawiały jej jakość, nie były skuteczne, nie zapewniały bowiem osobom starszym i niepełnosprawnym dostępu do tej przestrzeni na zasadzie równości z innymi osobami².

W ramach prowadzonych inwestycji, gmina sukcesywnie podejmowała działania w celu dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb i możliwości osób starszych i niepełnosprawnych. Działania te były ukierunkowane głównie na usuwanie z przestrzeni publicznej barier architektonicznych uniemożliwiających lub utrudniających poruszanie się osób o ograniczonej sprawności fizycznej. Dotyczyły one oprócz przystosowania obiektów użyteczności publicznej, inwestycji dotyczących ciągów komunikacyjnych (chodników, przejść dla pieszych) oraz inwestycji w zakresie mieszkalnictwa socjalnego. Niektóre z wdrożonych rozwiązań były jednak nieskuteczne, nie uwzględniały bowiem potrzeb wszystkich użytkowników, zwłaszcza tych o obniżonej percepcji (np. z niepełnosprawnością słuchu lub wzroku). W ocenie NIK, przyczyniły się do tego brak rzetelnej inwentaryzacji istniejących w przestrzeni publicznej barier i planu ich usuwania z uwzględnieniem innych niż ruchowa rodzajów niepełnosprawności.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe wyjaśnienie.

² Przez dostępność należy rozumieć zapewnienie osobom niepełnosprawnym na zasadzie równości z innymi osobami dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także innych urządzeń, usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Por.: art. 9 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych z 2006 r. przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, ratyfikowanej przez Polskę 6 września 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Rozpoznanie potrzeb i oczekiwań osób starszych i niepełnosprawnych w odniesieniu do przestrzeni publicznej

Liczba mieszkańców Gminy Wolbórz (dalej: *Gmina*) ogółem, wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiła 7.708, a mieszkańców, którzy przekroczyli 60 rok życia było 1.766, co stanowiło 22,9% ogółu mieszkańców. W okresie od 2000 r. do 2015 r., wg stanów na dzień 31 grudnia, liczba mieszkańców ogółem i liczba mieszkańców, którzy przekroczyli 60 rok życia, począwszy od 2000 r. wynosiła odpowiednio: 7.954 i 750, 7.882 i 817, 7.836 i 861, 7.831 i 915, 7.802 i 976, 7.750 i 1.042, 7.710 i 1.133, 7.675 i 1.244, 7.651 i 1.338, 7.647 i 1.434, 7.628 i 1.531, 7.670 i 1.586, 7.702 i 1.633, 7.703 i 1.655, 7.697 i 1.691, 7.692 i 1.725. Udział mieszkańców powyżej 60 roku życia stale rósł w roku bieżącym w stosunku do roku poprzedniego począwszy od 9,4% w 2000 r. do 22,9% w roku 2016. Przy czym, liczba mieszkańców ogółem od 2000 r. do 2010 r. stale się zmniejszała, od 2011 r. do 2013 r. rosła, od 2014 r. do 2015 r. malała i w 2016 r. liczba mieszkańców ogółem wzrosła.

(dowód: akta kontroli str. 6-8)

Rada Miasta Wolborza nie utworzyła gminnej rady seniorów. Przewodniczący Rady Miejskiej wyjaśnił, iż wynika to z braku inicjatywy uchwałodawczej, ze strony zainteresowanych podmiotów. Przewodniczący wskazał, iż samorząd miasta i gminy Wolbórz podejmuje bardzo wiele działań dotyczących problematyki osób starszych i niepełnosprawnych, w tym wskazał na aktywny udział seniorów w pracach Komisji i Rady Miejskiej w Wolborzu.

(dowód: akta kontroli str. 84-85)

Burmistrz wyjaśnił, iż Rada Miejska w Wolborzu nie utworzyła gminnej rady seniorów z uwagi na brak inicjatywy ze strony środowiska seniorów. Do Burmistrza Wolborza, jak i do Przewodniczącego Rady Miejskiej w Wolborzu nie wpłynęły w tej kwestii żadne pisma ani konkretne wnioski. Zgodnie z treścią wyjaśnień również Rada Miejska z własnej inicjatywy nie podjęła zadania powołania ww. rady, ponieważ interesy seniorów w gminie są bardzo dobrze reprezentowane. Burmistrz wskazał, iż czterech spośród piętnastu radnych (ponad 25%) posiada ponad 60 lat i czynnie uczestniczy w pracach Rady Miejskiej i reprezentuje interesy swoich wyborców, w tym seniorów.

(dowód: akta kontroli str. 10-83)

Na terenie Gminy działają organizacje zrzeszające m.in. osoby powyżej 60 roku życia:

- Stowarzyszenie Seniorów i Osób Niepełnosprawnych „Senior-Vigor”,
- Stowarzyszenie „Senior-Uśmiech”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Wolborza,
- Wolborskie Towarzystwo Kultury i Turystki,
- Szesnaście Kół Gospodyń Wiejskich.

Burmistrz Miasta Wolborza wskazał, iż współpraca z ww. organizacjami realizowana jest m.in. poprzez: udostępnienie nieodpłatnie pomieszczeń w Wolborskim Centrum Kultury na spotkania członków ww. organizacji oraz ćwiczeń gimnastycznych, udzielanie pomocy w składaniu wniosków w celu pozyskania środków finansowych przez ww. organizacje na ich statutową działalność, dofinansowanie przez Gminę działalności Kół Gospodyń Wiejskich, podpisanie listu intencyjnego w sprawie ubiegania się o środki finansowe na rozpoczęcie w Wolborzu funkcjonowania

Uniwersytetu Trzeciego Wieku w 2018 r., utworzenie kompleksu sportowo-rekreacyjnego wyposażonego w urządzenia fitness. Władze Gminy Wolbórz uczestniczyły w spotkaniach organizowanych przez wszystkie funkcjonujące organizacje np. spotkania z okazji Świąt Bożego Narodzenia, Świąt Wielkiej Nocy, zebraniach sprawozdawczych wszystkich ww. organizacji. Gmina Wolbórz była współorganizatorem akcji dotyczących badań lekarskich kierowanych do seniorów np. mammografii, bezpłatnych badań jelita grubego. Ww. organizacje są zapraszane na sesje Rady Miejskiej, gdzie składają sprawozdania ze swojej działalności.

(dowód: akta kontroli str. 12-83)

Burmistrz Miasta Wolborza wyjaśnił, iż *Urząd* nie przeprowadzał konsultacji w zakresie urządzania przestrzeni publicznej, planowania strategii działań na rzecz zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej z organizacjami zrzeszającymi osoby starsze lub niepełnosprawne. *Urząd* nie podejmował, w latach 2016 – 2017 inicjatyw mających na celu propagowanie informacji o możliwości uczestniczenia mieszkańców w działaniach na rzecz zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej. W *Urzędzie* nie wytypowano pracowników, którzy byłoby odpowiedzialni za obsługę i kontakty z osobami niepełnosprawnymi i starszymi. Pracownicy nie odbyli szkoleń z zakresu kontaktów i obsługi osób starszych i niepełnosprawnych. Burmistrz wskazał, iż w *Urzędzie* funkcjonuje Kodeks Etyki Pracownika Samorządowego i przedstawione tam zasady dotyczą wszystkich urzędników i odnoszą się do postępowania z każdym, nie tylko niepełnosprawnym interesantem.

(dowód: akta kontroli str. 10-83)

Z przeprowadzonej przez kontrolera analizy Kodeksu Etyki Pracownika Samorządowego obowiązującego w *Urzędzie* wynika, iż nie ma tam zapisów odnoszących się w sposób bezpośredni do sposobów kontaktowania się i zasad obsługi osób starszych i niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 10-83)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

Urząd nie zasięgał opinii osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz specjalistów w zakresie projektowania uniwersalnego, o istniejących barierach w dostępie do istniejącej na terenie Miasta i Gminy Wolbórz przestrzeni publicznej dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz nie zasięgał opinii od ww. osób i specjalistów w zakresie adekwatności projektowanych i realizowanych rozwiązań w przestrzeni publicznej do potrzeb i możliwości osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Burmistrz Miasta Wolborza wyjaśnił, iż *Urząd* nie przeprowadzał odrębnych konsultacji w zakresie urządzania przestrzeni publicznej, planowania strategii działań na rzecz zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej z organizacjami zrzeszającymi osoby starsze lub z niepełnosprawnościami.

(dowód: akta kontroli str. 10-83)

W opinii NIK, wymagania dotyczące dostępności powinny być uwzględniane w początkowej fazie projektowania i kreowania przestrzeni publicznej, i już na tym etapie, gmina powinna zasięgnąć opinii o adekwatności projektowanych rozwiązań do potrzeb i możliwości osób starszych i niepełnosprawnych. Brak takich konsultacji może skutkować pozostawieniem części barier w przestrzeni publicznej oraz pominięciem w budowanych, modernizowanych lub remontowanych obiektach rozwiązań uwzględniających potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami, tak

jak w przypadku skontrolowanych przez NIK wybranych obiektów (zobacz punkt 3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Urząd nie podejmował, ukierunkowanych na osoby starsze i niepełnosprawne, działań dotyczących: utworzenia gminnej rady seniorów, powołania stanowiska do spraw osób starszych i niepełnosprawnych oraz przeszkolenia pracowników jak obsługiwać osoby starsze i niepełnosprawne, przeszkolenia pracowników zaangażowanych w procesy inwestycyjne ze stosowania zasad projektowania uniwersalnego. Takie działania, w ocenie NIK, sprzyjałyby bieżącemu rozpoznawaniu potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, a także tworzeniu odpowiednich warunków korzystania przez nie z usług publicznych. Pracownicy odpowiedzialni za gminne inwestycje, w ramach wskazanych powyżej szkoleń, mogliby pozyskać lub uaktualnić wiedzę o możliwych technicznych i architektonicznych rozwiązaniach zapewniających dostęp do obiektów przestrzeni publicznej wszystkim potencjalnym użytkownikom.

Burmistrz Miasta Wolborza wyjaśnił, brak ww. działań faktem, że ponad 25% składu Rady Miejskiej stanowią osoby, które ukończyły 60 rok życia, które reprezentują interesy m.in. seniorów. Burmistrz wskazał również, iż pracownicy Urzędu, którzy są odpowiedzialni za procesy inwestycyjne posiadają ukończone studia z zakresu budownictwa oraz posiadają uprawnienia budowlane, przez co posiadają kwalifikacje do odpowiedniego tj. zgodnego z normami prawnymi kształtowania przestrzeni publicznej.

(dowód: akta kontroli str. 10-83)

Ocena cząstkowa

Pomimo faktu, że udział osób starszych w populacji ogółem mieszkańców Miasta i Gminy Wolbórz począwszy, co najmniej od roku 2010, systematycznie wzrastał, Urząd nie podejmował ukierunkowanych działań organizacyjnych skierowanych w sposób bezpośredni do osób starszych i niepełnosprawnych w celu uzyskania opinii środowisk (organizacji) osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie adekwatności projektowanych i realizowanych rozwiązań w przestrzeni publicznej do potrzeb i możliwości tych osób.

2. Strategie działań odpowiadające na potrzeby i oczekiwania osób starszych i niepełnosprawnych

Opis stanu
faktycznego

Urząd nie opracował planu strategii lub innego dokumentu o podobnym charakterze, który dedykowany byłby tylko i wyłącznie strategii działań poprawiających dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Burmistrz Miasta Wolborza wyjaśnił, iż powodem nieopracowania strategii, jako oddzielnego dokumentu jest fakt, że w każdym przypadku realizacji inwestycji zawsze uwzględniane są sprawy związane z dostępem osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Zrealizowana infrastruktura drogowa w postaci chodników w miejscowości Prosenie, Swolszewice Duże w latach 2016 – 2017 oraz wpisana do projektu budżetu na 2018 r. budowa chodnika w miejscowości Bogusławice oraz Studzianki znacznie poprawi bezpieczeństwo poruszania się osobom starszym i z niepełnosprawnościami. Ponadto w projekcie budżetu na 2018 r. wpisano realizację inwestycji: budowa drogi Wolbórz-Młoszów oraz budowa drogi Wolbórz-Żarnowica, w ciągu, których zaprojektowano miejscowo ciągi pieszo-jezdne. W posiadaniu Gminy są wykonane projekty rozbudowy budynku Szkoły Podstawowej w Proseniu oraz projekt przebudowy Domu Ludowego

w miejscowościach Golesze i Psarach Lechawie, które uwzględniają dostosowanie wejść do budynków oraz sanitariaty do korzystania przez osoby starsze i niepełnosprawne.

(dowód: akta kontroli str. 10-83)

Urząd opracował i przyjął do stosowania *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wolbórz na lata 2017-2023*. W obszarze priorytetowym tej strategii *Włączanie tożsamość i integracja społeczna* określono cel operacyjny nr 2 *Tworzenie warunków zaspokajania potrzeb seniorów, osób chorych i niepełnosprawnych*. W ramach tego celu określono dwa działania inwestycyjne, których termin realizacji zaplanowano na lata 2017-2023:

- Likwidacja barier architektonicznych w budynkach publicznych oraz indywidualnych mieszkaniach osób niepełnosprawnych zgodnie z potrzebami. Likwidacja barier komunikacyjnych,
- Zorganizowanie specjalistycznych placówek dziennego pobytu dla seniorów i dorosłych osób z niepełnosprawnością w celu aktywizacji. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym: zdobycia kompetencji społecznych i zawodowych w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności. Zwiększenie integracji ze społeczeństwem.

(dowód: akta kontroli str. 267-78)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Urząd nie przeprowadził inwentaryzacji przestrzeni publicznej w zakresie barier ograniczających jej dostępność dla osób starszych i niepełnosprawnych i nie posiadał planu usuwania barier architektonicznych i poprawy dostępności przestrzeni publicznej.

(dowód: akta kontroli str. 94-100)

Burmistrz wyjaśnił, iż powodem braku przeprowadzenia ww. inwentaryzacji był brak środków na jej realizację, a przede wszystkim na realizację ewentualnych wniosków wynikających z jej przeprowadzenia. Burmistrz wskazał, iż na bieżąco monitorowane są bariery i przy realizacji inwestycji zapisanych w budżecie zawsze bierze się pod uwagę likwidację barier ograniczających przestrzeń publiczną dla osób starszych i niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 94-100)

W ocenie NIK, rzetelny plan, harmonogram lub preliminarz działań określający cele, czasowy horyzont ich realizacji oraz źródła finansowania jest niezbędnym narzędziem monitorowania systematycznej poprawy dostępności przestrzeni publicznej, a tym samym tworzenia warunków do zwiększania samodzielności i możliwości uczestniczenia osób starszych i niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności.

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK nieprzeprowadzenie inwentaryzacji przestrzeni publicznej oraz brak planu i harmonogramu usuwania barier w dostępie do przestrzeni publicznej dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami nie sprzyjał usuwaniu istniejących barier.

3. Działania na rzecz stworzenia warunków do aktywnego i samodzielnego funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej

Urząd nie opracował dla Gminy standardów dostępności do przestrzeni publicznej. Burmistrz wskazał, iż przy realizacji inwestycji Gmina korzysta z przepisów powszechnie obowiązujących tj:

- ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³,
 - rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁴.
- (dowód: akta kontroli str. 94-100)

W Urzędzie podejmowano działania mające na celu poprawę dostępności budynków mieszkalnych oraz innych obiektów użyteczności publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Tymi działaniami były m.in.:

- w 2016 r. wykonano dokumentację projektową na rozbudowę i przebudowę dwukondygnacyjnego podpiwniczonego budynku przedszkola samorządowego. Dostęp do budynku na poziom parteru i piętra dla osób niepełnosprawnych zaplanowano poprzez wykorzystanie schodolazu. Realizację inwestycji zaplanowano na rok 2019 a jej wartość to 854 800,00 zł;

(dowód: akta kontroli str. 155-157)

- Urząd zaplanował realizację przebudowy zdegradowanego budynku w celu adaptacji jego pomieszczeń na mieszkania socjalne. W Programie funkcjonalno-użytkowym będącym elementem składowym SIWZ⁵, wskazano między innymi, iż budynek nie będzie posiadał barier architektonicznych, wszystkie pomieszczenia będą dostępne dla osób niepełnosprawnych zgodnie z Ustawą – Prawo budowlane, budynek należy zaprojektować i wykonać, jako dostępny dla niepełnosprawnych. Szerokość przejść dostosować do osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, w celu umożliwienia dostępu dla osób starszych. W wyniku przeprowadzenia dwóch postępowań ogłoszonych m.in. w Biuletynie zamówień publicznych w dniach 29.09.2017 r. i 30.10.2017 r., nie udało się wyłonić wykonawcy ww. zamówienia publicznego. Przyczynami były oferty znacznie przewyższające kwotę, jaką zamawiający zamierzał przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia, w jednym przypadku i nie złożenia żadnej oferty niepodlegającej odrzuceniu w drugim przypadku. W czasie bieżącej kontroli NIK prowadzone było trzecie postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego;

(dowód: akta kontroli str. 167-248)

- w 2016 r. zakupiono schodolaz za kwotę 2.100,00 zł w celu udostępnienia dzieciom i młodzieży szkolnej niepełnosprawnej korzystanie z usług gabinetu stomatologicznego w budynku szkolnym;

(dowód: akta kontroli str. 94-100)

- dostosowanie strony internetowej Urzędu dla potrzeb osób niedowidzących poprzez możliwość powiększania i pomniejszania czcionki na stronie, zmianę koloru tła, przyciski graficzne są duże i opisane dużą czcionką na białym tle;

(dowód: akta kontroli str. 10-83)

- w listopadzie 2017 r. Urząd złożył dokumentację o dofinansowanie dwóch inwestycji: Rozbudowa Szkoły Podstawowej w miejscowości Prosenie

³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 1422 ze zm.

⁵ Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia

i Przebudowa Domu Ludowego w Goleszach Dużych. Celem pierwszej inwestycji było udostępnienie dzieciom z niepełnosprawnością ruchową korzystanie z budynku przedszkola, a w przypadku drugiej, likwidację różnicy poziomów posadzki, wykonanie podjazdów dla niepełnosprawnych oraz wykonanie toalet dla osób niepełnosprawnych ruchowo i osób starszych;

(dowód: akta kontroli str. 94-100)

- na 2018 r. zaplanowano wykonanie toalety publicznej dostępnej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych;

(dowód: akta kontroli str. 94-100)

- na terenie Gminy istniał kompleks sportowo-rekreacyjny składający się m.in.: z boiska typu Orlik, siłowni zewnętrznej, budynku socjalnego. Chodniki i parkingi w otoczeniu budynku wykonano z kostki betonowej frezowanej. Parking zlokalizowany w pobliżu wejścia do budynku. Brak przeszkód architektonicznych w bezpośrednim otoczeniu budynku. Przestrzeń poruszania się po budynku umożliwiała poruszanie się osób na wózkach inwalidzkich. Brak było przeszkód architektonicznych wewnątrz budynku. Dostępna była toaleta dla osób z niepełnosprawnościami. Toaleta spełniała wymagania dla pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. W maju 2017 r. na terenie kompleksu zainstalowano urządzenia: biegacz, wypychacz, drabinka z podciąganiem, narciarz, wioślarz, twister, stoper, wahadło. Urządzenia były przeznaczone do ćwiczeń rekreacyjnych na świeżym powietrzu dla młodzieży i dorosłych oraz użytkowników powyżej 1,4 m wzrostu. Urządzenia te nie były dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

(dowód: akta kontroli str. 151-154)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W wyniku oględzin⁶ Wolborskiego Centrum Kultury i jego otoczenia stwierdzono następujące utrudnienia:
 - słabo widoczne krawędzie stopni schodów prowadzących z chodnika do obiektu (wyblakłe kolory kostki betonowej);
 - przed wejściem do budynku występował tzw. schodek pozorny – opaska wokół schodów wykonana była z tego samego materiału, co stopnie (płytki ceramiczne/gres), co w efekcie dawało wrażenie dodatkowego stopnia, występował również próg 2,5 cm w wejściu;
 - w wejściu do niektórych pomieszczeń były progi. W drzwiach wyjścia ewakuacyjnego z Sali teatralnej również występował próg;
 - brak było urządzeń umożliwiających komunikację pionową w budynku – windy, platformy dla wózków i/lub platform przyschodowych. Brak było możliwości samodzielnego wjechania na scenę, do pomieszczeń administracyjnych, sali prób i na piętro. Nie zostały oznaczone kontrastowych krawędzi stopni;
 - w holu na środku istniał nieoznaczony kontrastowo słup;
 - zbyt wysoko zostało umieszczone okno portierni, co stanowiło utrudnienie dla osób poruszających się na wózkach, osób niskich i dla dzieci;
 - brak pochylni przy wyjściu ewakuacyjnym;
 - w kabinie toalety przeznaczonej dla osób z niepełnosprawnościami niewłaściwie zainstalowano uchwyt, który powinien być rozkładany i zamontowany na ścianie. Miejsce montażu ograniczało możliwość skorzystania z toalety osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich z uwagi na ograniczoną przestrzeń

⁶ Oględzinami objęto obiekty zmodernizowane po 1995 r.

manewrową. Toaletę dla osób z niepełnosprawnością zlokalizowano w sanitariacie męskim.

(dowód: akta kontroli str. 151-154, 279-306)

2. W wyniku oględzin Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolborzu stwierdzono, iż z uwagi na bariery architektoniczne brak było możliwości obsługi osób poruszających się na wózkach oraz inne utrudnienia:
- brak było wyznaczonego miejsca parkingowego dla osób z niepełnosprawnością;
 - schody prowadzące do budynku nie miały oznaczonych krawędzi kolorem kontrastowym. Schody uniemożliwiały wejście do budynku osobom poruszającym się na wózkach, istniał również próg 2 cm w drzwiach wejściowych;
 - komunikacja pionowa realizowana była klatką schodową (schody zabiegowe). Krawędzie stopni oznaczone zostały kontrastową taśmą. Poręcz tylko z jednej strony klatki schodowej. Bardzo słabe oświetlenie klatki schodowej. Brak było windy lub platformy dla wózków inwalidzkich;
 - w budynku były dwie toalety. Jedna została udostępniona jest klientom MOPS, druga była przeznaczona dla pracowników. Toalety nie były przystosowane do potrzeb osób poruszających się na wózkach – brak wystarczającej przestrzeni manewrowej i brak uchwytów;
 - nie obsługiwano osób niesłyszących w języku migowym (w MOPS zatrudniona była osoba, która uczestniczyła w kursach języka migowego – jednak nie była to znajomość zapewniająca rzeczywistą i skuteczną komunikację z osobami niesłyszącymi).

(dowód: akta kontroli str. 151-154, 279-306)

3. W wyniku oględzin Placu Jagiełły stwierdzono następujące utrudnienia:
- istnienie progów (wystający krawężnik) na drogach wejścia na rynek o wysokościach od 3 do 6 cm;
 - miejsca parkingowe zlokalizowane były przy rynku. Wyznaczono jedno miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami. Miejsce zostało oznaczone znakiem pionowym, który był jednak umieszczony na stosunkowo niewielkiej wysokości i jego zauważenie mogło być utrudnione. Miejsce postojowe nie było pomalowane na kolor niebieski;
 - brak było wyznaczonych przejść dla pieszych pomiędzy rynkiem i otaczającymi go chodnikami.

(dowód: akta kontroli str. 151-154, 279-306)

4. W wyniku oględzin budynku zaplecza socjalnego boiska Orlik w Wolborzu oraz siłowni zewnętrznej na terenie kompleksu rekreacyjno-sportowego stwierdzono następujące utrudnienia:
- istnienie progu o wysokości 2 cm w wejściu do budynku, dodatkowo umieszczono wycieraczkę o wysokości 1 cm bezpośrednio za wejściem;
 - prysznic wyposażono w wysoki brodzik. Brak było krzeselka prysznicowego dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej, co powodowało brak możliwości skorzystania z prysznica przez osoby na wózkach inwalidzkich i o ograniczonej sprawności;
 - brak było urządzeń umożliwiających korzystanie z siłowni osobom o ograniczonej sprawności ruchowej (np. na wózkach).

(dowód: akta kontroli str. 151-154, 279-306)

Burmistrz Miasta Wolborza wyjaśnił, iż utrudnienia zaprezentowane w raportach (oględzinach) wynikają z tego, że budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wybudowany był w 1950 r., a budynek Wolborskiego Centrum Kultury w 1975 r., dlatego nie są dostosowane do obowiązujących przepisów Prawa budowlanego

i aktów wykonawczych do tej ustawy. Budynek Orlik jest wykonany zgodnie z obowiązującym Prawem budowlanym. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, § 62 mówi, że wysokość progów nie może przekraczać 0,02 m, co jest spełnione. Odnośnie braku wyznaczonych przejść dla pieszych między rynkiem a otaczającymi go chodnikami, Burmistrz wskazał, iż Urząd podejmował próby uzgodnienia organizacji ruchu w obrębie Placu Jagiełły (lokalizacja pasów) z Biurem Ruchu Drogowego. Jednak ze względu na liczne kolizje z istniejącą infrastrukturą w obrębie rynku, nie udało się uzgodnić ww. organizacji ruchu. Burmistrz wyjaśnił, iż do 31.10.2018 r. Urząd zamierza usunąć następujące utrudnienia:

- wyznaczenie miejsca parkingowego dla osób niepełnosprawnych przy budynku MOPS w Wolborzu,
- poprawa oświetlenia klatki schodowej w budynku MOPS,
- wystanie osoby do obsługi języka migowego na kurs doszkalający z języka migowego,
- miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych w obrębie Placu Jagiełły zostanie pomalowane na kolor niebieski, znak pionowy zostanie umieszczony wyżej,
- wyblakłe krawędzie stopni kostki betonowej przy budynku WCK zostaną pomalowane,
- krawędzie stopni i słup w Sali prób w budynku WCK zostaną oznaczone kontrastowe,
- wymiana uchwytu w kabinie dla osób niepełnosprawnych w budynku WCK.

Burmistrz wskazał, iż pozostałe uwagi zawarte w raportach (ogłędzinach) Urząd będzie usuwał w miarę możliwości finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 307-308)

NIK wskazuje, że obiekty użyteczności publicznej, które wybudowano, wyremontowano, przebudowano lub których sposób użytkowania zmieniono po 1 stycznia 1995 r., muszą być dostępne dla osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, a zatem również dla osób z innymi niż fizyczne dysfunkcjami. Obowiązek w tym zakresie wynika z art. 5 ust. 1 pkt 4 Prawa budowlanego. Osoby niepełnosprawne mają prawo do życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym dostępu do urzędów i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji i możliwości komunikacji międzyludzkiej. Wskazując te prawa, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wezwał władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na ich urzeczywistnienie⁷. Zaprojektowanie dostępnej dla wszystkich przestrzeni publicznej, szczególnie w przypadku przestrzeni już istniejącej, podlegającej modernizacji, wymaga nie tylko znajomości przepisów i zasad projektowania, ale także wiedzy o ograniczeniach w mobilności i percepcji i pojawiających się w związku z tym potrzebach osób starszych i niepełnosprawnych.

Ocena cząstkowa

Miasto sukcesywnie realizowało inwestycje w celu poprawy dostępności przestrzeni publicznej. NIK negatywnie ocenia niezastosowanie w działaniach inwestycyjnych części rozwiązań wspomagających osoby o ograniczonej percepcji, a niekiedy również z niepełnosprawnością narządu ruchu, przez co osobom tym nie zapewniono dostępu do przestrzeni publicznej na równi z osobami pełnosprawnymi.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸, wnosi o:

1. Opracowanie planu likwidacji zinwentaryzowanych barier w przestrzeni publicznej, uwzględniającego potrzeby osób z różnymi dysfunkcjami z włączeniem przedstawicieli osób starszych i niepełnosprawnych do działań inwentaryzacyjnych i planistycznych.
2. Podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie barier architektonicznych i technicznych, w objętych kontrolą obiektach, utrudniających osobom starszym i niepełnosprawnym dostęp do przestrzeni publicznej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

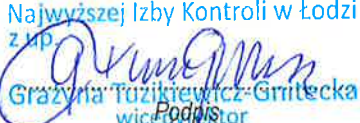
Łódź, dnia 31 stycznia 2018 r.

Kontroler
Ryszard Lewiński
Główny specjalista k. p.

Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi
z up.

Grażyna Tużikiewicz-Grutecka
wiceprezident
Podpis

⁸ Dz. U. z 2017 r., poz. 524

